

OVHRHA NA POKRETNINI

I. UVOD

Ovrha na pokretnini radi naplate novčane tražbine jedan je od instituta ovršnog prava koji daje mogućnost vjerovniku – ovrhovoditelju, namiriti tražbinu od dužnika – ovršenika u postupku prisilne naplate tražbine.

Pokretnine su jedan od predmeta ovrhe radi ostvarivanja tražbine vjerovnika i u sudskom postupku su kao predmet ovrhe manje zastupljene u ovršnim prijedlozima od ovrhe na računu dužnika. Međutim, radi čestih i trajnijih blokada računa dužnika, zamjećuje se porast broja prijedloga za ovrhu na pokretnini kao predmetu ovrhe u slučajevima nastavka ovrhe temeljem članka 5. ZIDOZ.²

Ovrhovoditelj najčešće kao prvi predmet ovrhe označi pljenidbu žiro računa dužnika jer je to najlakši i najbrži način osiguranja naplate tražbine. Sam način provedbe ovrhe na pokretninama je dugotrajniji proces koji se odvija u nekoliko etapa, što sve zahtijeva veći vremenski period potreban za namirenje tražbine ovrhovoditelja od podnošenja prijedloga za ovrhu do namirenja. Osim dugotrajnosti naplate tražbine ovrhom na pokretnini dužnika, ne manje važan razlog manjeg broja ovrha na pokretnini je i činjenica da se provedba takve vrste ovrhe, provodi u prostoru ili stanu samog ovršenika ukoliko ovrhu provodi sud putem sudskih ovršitelja.

Stoga ćemo u ovom članku proći kroz institut ovrhe na pokretnini na način da ćemo govoriti o četiri osnovna poglavlja u provedbi ovrhe na pokretnini: a) općim odredbama (stvarnoj i mjesnoj nadležnosti sudova, predmetu ovrhe, te ovršnim radnjama), b) pljenidbi i procjeni pokretnina, c) prodaji pokretnina i d) namirenju vjerovnika- ovrhovoditelja. Ujedno ćemo ukazati kakva je uloga komisionara u postupku ovrhe na pokretninama, u kojem trenutku provedbe ovrhe se pojavljuje komisionar, te kakav je njegov odnos prema drugim sudionicima ovrhe na pokretnini.

II. OPĆE ODREDBE

1. Koji je sud stvarno i mjesno nadležan za provedbu ovrhe na pokretnini?

Stvarno nadležan sud za provedbu ovrhe na pokretninama je onaj sud koji je nadležan za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu. Stoga će za provedbu ovrhe biti nadležan općinski sud osim ako zakonom nije drukčije određeno. Zakon određuje da su trgovački sudovi nadležni za provedbu ovrhe na temelju rješenja o ovrsi u sporovima za koje su stvarno nadležni u parničnom postupku. Trgovački sudovi određuju ovrhu na temelju donesenih odluka i sklopljenih nagodbi u parničnom postupku u kojem su sudili u prvom stupnju, na temelju domaćih i stranih arbitražnih pravorijeka, te u slučaju provedbe ovrhe temeljem pravomoćnog rješenja o ovrsi izdanog od strane javnog bilježnika iz svoje nadležnosti.³

¹ Predsjednica Trgovačkog suda u Zagrebu

² Zakon o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona (NN 88/05)

³ 33a, 39 i 252 h ZIDOZ

Mjesna nadležnost sudova za provedbu ovrhe na pokretninama zavisi od činjenice da li je poznato ili ne mjesto na kojem se pokretnine nalaze.

Ako je poznato mjesto gdje se pokretnine nalaze, za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu i provedbu te ovrhe nadležan je sud na čijem se području, prema naznaci u prijedlogu za ovrhu, one nalaze.

Ako nije poznato mjesto gdje se pokretnine nalaze, za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu i provedbu te ovrhe, nadležan je sud na čijem se području nalazi prebivalište ili, podredno, boravište ovršenika fizičke osobe odnosno sjedište ovršenika pravne osobe. Taj način određivanja ovrhe naziva se i « leteća ovrha » i u takvom slučaju ovrhovoditelj može podnijeti prijedlog za ovrhu i provedbu te ovrhe, svakom stvarno nadležnom sudu na čijem se području nalaze ovršenikove pokretnine.⁴

2. Što može biti predmet ovrhe ?

Zakonom nisu taksativno navedeni predmeti ovrhe, pa vrijede opća pravila negativnog određenja, da predmet ovrhe ne mogu biti stvari izvan prometa, tražbine po osnovi poreza i drugih pristojbi, objekti, oružje i oprema namijenjena obrani.

Da li je neka stvar podobna za provođenje ovrhe, ocjenjuje se s obzirom na okolnosti koje su postojale u vrijeme podnošenja ovršnog prijedloga i uz primjenu odredbi koje uređuju zaštitu ovršenika kao fizičke osobe, te zaštitu djelatnosti pravne osobe.

Ovrha se ne može provesti na stvarima i pravima fizičke osobe (koja ne obavlja registriranu djelatnost) koje su nužne za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba ovršenika i osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati⁵. Uz ovu opću odredbu u zakonu su taksativno navedeni predmeti koji su izuzeti od ovrhe odnosno koji ne mogu biti predmet ovrhe.⁶

Ako se ovrha provodi protiv fizičke osobe koja obavlja registriranu djelatnost, ovrha se može provesti na cjelokupnoj imovini fizičke osobe, osim na onim stvarima i pravima na kojima se protiv nje ne bi mogla provesti ovrha kada ne bi obavljala registriranu djelatnost, te na onim stvarima i pravima koja su nužna za obavljanje njezine registrirane djelatnosti ako je ta djelatnost glavni izvor sredstava za život.⁷

Ako je ovršenik pravna osoba, ovrha se ne može provesti na stvarima i pravima koja su nužna za obavljanje njene djelatnosti.⁸ Zakonom je taksativno određeno da se ovrha može provesti na gotovu novcu i vrijednosnim papirima, gotovim proizvodima i poluproizvodima namijenjenim prodaji, sirovinama i poluproizvodima namijenjenim preradi iznad potreba jednomjesečne proizvodnje, tehničkim unapređenjima, patentima i drugim pokretninama.

3. Koje su to ovršne radnje u provedbi ovrhe na pokretninama?

Člankom 129 ZIDOZ određeno je da su ovršne radnje u provedbi ovrhe na pokretninama: zapljena, procjena i prodaja pokretnina te namirenje ovrhovoditelja.

Zakon uređuje da se tražbina prisilno ostvaruje prije pravomoćnosti rješenja o ovrsi, osim u slučaju kada je ovrha određena na temelju vjerodostojne isprave.⁹ Zakon poznaje iznimku od pravila da se ovrha temeljem sudske odluke provodi nakon njene pravomoćnosti u slučaju kada se radi o fizičkoj osobi. U članku 23 a ZIDOZ određuje se da je prvostupanjska sudska odluka protiv fizičke osobe koja ne obavlja registriranu djelatnost radi

⁴ čl. 126 i 127 ZIDOZ

⁵ članak 70 st. ZIDOZ

⁶ članak 128 ZIDOZ

⁷ članak 70 st 2 i 3 i čl.138 st 1 toč. 5 i 4 ZIDOZ

⁸ članak 202 ZIDOZ

⁹ članak 40 ZIDOZ

naplate tražbine čija glavnica ne prelazi 1.000,00 kn , ovršna u roku od 8 dana od dana dostave osobi kojoj je naložena isplata. Isto se odnosi i na fizičku osobu koja obavlja registriranu djelatnost odnosno pravnu osobu ako se radi o naplati tražbine čija glavnica ne prelazi 5.000,00 kn.

Ovrha se provodi radnim danom i to danju, no sud može odrediti, ako za to postoje opravdani razlozi, da se ovrha provede i neradnim danom i noću.¹⁰

Najnovijim izmjenama OZ proširene su ovršne radnje na način da se ovrha na pokretninama provodi; zapljenom, procjenom, oduzimanjem, otpremanjem i povjeravanjem na čuvanje pokretnina, sudu, ovrhovoditelju ili trećoj osobi; prodajom pokretnina i namirenjem ovrhovoditelja.

Prijedlog za ovrhu koji ne sadrži sve navedene radnje određene člankom 129. st. 1 i 2 ZIDOZ sud će odbaciti ne pozivajući ovrhovoditelja da ispravi ili dopuni ovršni prijedlog.¹¹

III OVRŠNE RADNJE U PROVEDBI OVRHE NA POKRETNINAMA

1. *Tko vrši zapljenu pokretnina?*

Ovršnu radnju zapljene pokretnina provodi sudski ovršitelj postupajući po općem pravilu iz članka 43. ZIDOZ.

Prije nego što pristupi pljenidbi, sudski ovršitelj će ovršeniku predati rješenje o ovrsi u slučaju da je ovrha određena na temelju ovršne isprave¹² i pozvati ga da plati iznos za koji je ovrha određena s kamatama i troškovima postupka.

Prilikom pretrage ovršenikovog stana ili odjeće, te kod poduzimanja drugih ovršnih radnji, sudski ovršitelj postupa s dužnim obzirom prema osobi ovršenika i članovima njegovog domaćinstava. Ako u stanu odnosno poslovnom prostoru nije nazočan ovršenik ili njegov zastupnik odnosno punomoćnik, ovršnim radnjama moraju biti nazočna dva punoljetna svjedoka ili javni bilježnik.

Sudski ovršitelj je ovlašten udaljiti osobu koja ometa provedbu ovrhe, a novina je prema OZ, da je prema okolnostima slučaja ovlašten zatražiti pomoć pravosudne policije.

Pljenidba se obavlja sastavljanjem pljenidbenog popisa koji sadrži sve pokretnine ovršenika koje se nalaze u njegovom posjedu te njegove pokretnine koje su u posjedu ovrhovoditelja. Pokretnine koje se nalaze kod treće osobe, mogu se popisati samo ako treća osoba na to pristane u protivnom ovrhovoditelju pripada pravo na predaju stvari u posjed koje je pravo imao ovršenik. Prvenstveno se popisuju pokretnine koje predloži ovrhovoditelj.

Popisuju se samo one pokretnine čijom se vrijednošću može pokriti tražbina ovrhovoditelja i troškovi postupka.

Na popisanim pokretninama vidljivo se označava da su zaplijenjene ako su one ostavljene na čuvanje ovršeniku.

2. *Tko vrši oduzimanje i otpremanje zaplijenjenih pokretnina?*

Sudski ovršitelj je ovlašten oduzeti popisane pokretnine¹³ i predati ih ovrhovoditelju ili trećoj osobi na čuvanje u skladu s rješenjem o ovrsi. Zbog navedenih razloga sud će obavijestiti ovrhovoditelja o vremenu i mjestu pljenidbe jer je ovrhovoditelj

¹⁰ članak 42 ZIDOZ

¹² članak 38.st.5 ZIDOZ

¹³ članak 133 ZIDOZ

dužan osigurati otpremu i smještaj pokretnina i u prijedlogu za ovrhu naznačiti da li traži da se oduzete pokretnine povjere njemu na čuvanje ili određenoj trećoj osobi¹⁴.

Ako ovrhovoditelj u prijedlogu ne naznači da se njemu ili trećoj osobi zaplijenjene pokretnine povjere na čuvanje, sud će prijedlog za ovrhu odbaciti.¹⁵

Ovrhovoditelj je dužan osigurati sve što je potrebno za urednu otpremu pokretnina (prijevozno sredstvo, radnu snagu, potrebnu opremu, hranu i vodu za stoku tijekom prijevoza i itd) a sudski ovršitelj prije oduzimanja pokretnina i njihove otpreme dužan je provjeriti postojane navedenih uvjeta i o tome sastaviti zapisnik.¹⁶

Ovrhovoditelj isto tako snosi rizik zbog uništenja ili oštećenja pokretnina danih na čuvanje njemu ili trećoj osobi, osim ako je uništenje ili oštećenje posljedica više sile.

Ovrhovoditelj stječe pljenidbenim popisom založno pravo na pokretninama ovršenika s time da je OZ u članku 135. odredio prednosni red založnoga prava ako se popis obavlja u korist više ovrhovoditelja.

Sudski ovršitelj ima obvezu pratiti otpremu oduzetih pokretnina do mjesta gdje će biti smještene na čuvanje i pri tome sastavlja zapisnik koji potpisuje on i osoba kojoj su pokretnine predane na čuvanje.

3. Kada se odgađa oduzimanje i otprema pokretnina?

Ako ovrhovoditelj ne osigura sve što je potrebno za urednu otpremu pokretnina i to utvrdi sudski ovršitelj u svom zapisniku, oduzimanje i otprema pokretnina odgodit će se na vrijeme koje predloži ovrhovoditelj ali ne duže od 3 mjeseca.

4. Kada se ovrha obustavlja?

Ako ovrhovoditelj niti prilikom slijedećeg ročišta za oduzimanje i otpremu pokretnina, ne osigura sve što je potrebno za otpremu i smještaj pokretnina, ovrha će se obustaviti.

Ovrha će se obustaviti i ako ovrhovoditelj u roku od tri mjeseca od dana dostave obavijesti odnosno od dana pokušane pljenidbe, ne predloži ponovnu provedbu pljenidbe ili ako se ni pri ponovnoj pljenidbi ne nađu stvari koje mogu biti predmet ovrhe.

Ovrha će se obustaviti ako niti jedna od stranaka ne predloži u propisanom roku drugu dražbu odnosno ponovnu prodaju neposrednom pogodbom ili ako se stvari ne uspiju prodati ni na drugoj dražbi odnosno neposrednom pogodbom u ponovnom roku koji odredi sud.

5. Tko vrši procjenu pokretnina?

Procjenu pokretnina može provoditi sudski ovršitelj, sudski procjenitelj, posebni vještak ili javni komisionar.¹⁷

Ako nema prijedloga ovrhovoditelja da se pokretnine otpreme javnom komisionaru radi prodaje iste, sudski ovršitelj vrši procjenu pokretnina istodobno kada sastavlja pljenidbeni popis. Ako se radi o pokretninama veće vrijednosti, koje bi ovršitelju bilo teško valjano procijeniti, sud će odrediti da procjenu obavi sudski procjenitelj ili posebni vještak zavisno o kojoj vrsti pokretnina se radi. Zakon određuje da stranka, dakle

¹⁴ članak 133a ZIDOZ

¹⁵ članak 129 st.3. ZIDOZ

¹⁶ članak 133a ZIDOZ

¹⁷ članak 137 ZIDOZ

ovrhovoditelj i ovršenik, mogu predložiti da procjenu obavi vještak i pri tome su dužne snositi troškove vještačenja bez obzira na ishod ovršnog postupka.

O pljenidbenom popisu i procjeni, bez obzira tko procjenu vrši, sastavlja se zapisnik koji sadrži: pojedinačno naznačene zaplijenjene pokretne, pojedinačne vrijednosti svake pokretne, izjave stranaka i sudionika u postupku i izjave trećih osoba o postojanju prava koja sprečavaju ovrhu. Ako se nakon pljenidbenog popisa odredi ovrha na zaplijenjenim pokretninama radi naplate druge tražbine istog ili drugog ovrhovoditelja, u nastavku zapisnika će se samo zabilježiti podaci iz kasnijeg rješenja o ovrsi. Dakle, ne vrši se ponovni popis istih pokretnina niti ponovna procjena istih.

Stranka, dakle ovrhovoditelj i ovršenik, može u roku od 8 dana nakon dana obavljene procjene, predložiti sudu utvrđivanje više ili niže vrijednosti zaplijenjenih pokretnina od procijenjene vrijednosti odnosno predložiti određivanje nove procjene. Sud o prijedlogu stranke odlučuje zaključkom na koji se nema pravni lijek.

Procjenu zaplijenjenih pokretnina provodi javni komisionar ako mu se pokretne predaju na prodaju.

6. Tko vrši prodaju pokretnina?

Prodaja zaplijenjenih pokretnina može se provesti tek nakon pravomoćnosti rješenja o ovrsi osim ako ovršenik ne pristane da se prodaja obavi prije pravomoćnosti odnosno ako je pokretnina podložna brzom kvarenju ili prijeti opasnost od znatnog pada cijene pokretnina¹⁸. Između pljenidbe i prodaje mora proteći najmanje 15 dana osim ako se radi o razlozima iz članka 140. st 1 ZIDOZ. Sud o prodaji odlučuje zaključkom prije pravomoćnosti rješenja o ovrsi i pri tome određuje tko će prodaju vršiti.

Prodaju provodi sudski ovršitelj, javni bilježnik ili javni komisionar prema zaključku suda.

Zavisno od načina prodaje pokretnina, sud određuje i tko će provoditi prodaju.

Ako se prodaja pokretnina vrši javnom dražbom, javnu dražbu provodi sudski ovršitelj ili javni bilježnik. U slučaju da je prodaja povjerena javnom komisionaru javnu dražbu provodi javni bilježnik.

Prodaja javnom dražbom se određuje ako su u pitanju pokretne veće vrijednosti, a može se očekivati da će se prodati po višoj cijeni od procijenjene. Obavijest o javnoj dražbi se dostavlja strankama te se oglašava na oglasnoj ploči suda odnosno može se objaviti i u sredstvima javnog priopćavanja ili na web stranici Hrvatske gospodarske komore ako se radi o pokretninama vrednijim od 50.000,00 kn.

Ako su ispunjeni uvjeti za javnu dražbu, ona će se održati i ako pristupi samo jedan ponuditelj.

Na prvoj dražbi pokretne se ne mogu prodati ispod 2/3 procijenjene vrijednosti. Ako se na prvoj dražbi ne postigne najniža početna cijena, sud će na prijedlog stranke odrediti novu dražbu na kojoj se pokretne mogu prodati ispod te cijene, ali ne ispod 1/3 procijenjene vrijednosti.

Prijedlog za drugu dražbu stranka može podnijeti u roku od 15 dana od dana prve dražbe.

Prodaja neposrednom pogodbom obavlja se između kupca, s jedne strane i sudskog ovršitelja ili osobe koja obavlja komisione poslove, s druge strane. Sudski ovršitelj pokretne prodaje u ime i za račun ovršenika, a osoba koja obavlja komisione poslove u svoje ime, a za račun ovršenika.

¹⁸ članak 140 st 1 ZIDOZ

Na prodaju pokretnina neposrednom pogodbom primjenjuju se ista pravila koja vrijede i za prodaju javnom dražbom kada se radi o prodajnoj cijeni pokretnina i novom prijedlogu za prodaju neposrednom pogodbom.¹⁹

Kupac postaje vlasnikom pokretnina kada pokretnine preuzme. Zakon određuje kumulativni uvjet da bi kupac postao vlasnikom pokretnina « odmah nakon zaključenja dražbe odnosno prodaje neposrednom pogodbom: položiti kupovninu i preuzeti pokretnine.»²⁰

Ako kupovninu nije položena odmah nakon zaključenja dražbe, smatrat će se da dražba nije uspjela.

Zakon ipak poznaje iznimku kada se kupovninu ne mora odmah položiti, pa u članku 143. st.4 ZIDOZ određuje da će sudski ovršitelj predati kupcu pokretnine iako nije položio kupovninu ako na to, na svoju opasnost, pristane ovrhovoditelj u granicama iznosa koji bi mu pripao iz postignute cijene. U ovom slučaju se kupcu određuje rok za polaganje kupovnine, pa ako kupac u određenom mu roku ne položi kupovninu, sud će na prijedlog ovrhovoditelja naložiti kupcu plaćanje cijene. Sud donosi rješenje kojim se nalaže plaćanje kupovnine i temeljem tog rješenja ovrhovoditelj može protiv kupca pokrenuti postupak ovrhe radi naplate cijene.

7. *Kako se namiruje ovrhovoditelj?*

Namirenje ovrhovoditelja provodi sud bez obzira tko je provodio prodaju pokretnina nakon što se uplati kupovninu odnosno nakon što javni komisionar na račun suda dostavi preostali iznos kupovnine.

Postupak namirenja ovrhovoditelja zavisi od činjenice da li se namiruje samo jedan ovrhovoditelj ili više ovrhovoditelja.²¹

Ako se namiruje samo jedan ovrhovoditelj sud će, bez održavanja ročišta, rješenjem odrediti da se iz iznosa dobivenog prodajom pokretnina i oduzetog novca, namire redom: troškovi postupka, troškovi određeni u ovršnoj ispravi, kamate do dana unovčenja pokretnina i glavna tražbina. Višak prodajne cijene predat će se ovršeniku, ako za to nema smetnji.

Ako se namiruje više ovrhovoditelja odnosno ako se pored ovrhovoditelja namiruju i osobe čija prava prestaju prodajom pokretnina, ovrhovoditelji i druge osobe se namiruju onim redom kojim su stekli založno ili drugo pravo koje prodajom prestaje, ako ne postoji zakonom određeno pravo prvenstva.

Ako su ovrhovoditelji u istom redu namirenja i ne mogu se u cijelosti namiriti namiruju se prema načelu razmjerenog namirenja.

Troškovi ovršnog postupka, troškovi određeni ovršnom ispravom, kamate i glavnica jednog ovrhovoditelja imaju isti red namirenja.

Na postupak ovrhe na pokretninama primjenjuju se na ogovarajući način odredbe OZ o ovrhi na nekretnini, što bi značilo da u slučaju namirenja više ovrhovoditelja, sud treba odrediti ročište radi diobe kupovnine prema članku 117. ZIDOZ.

IV. OČEVIDNIK POKRETNINA KOJE SE PRODAJU U OVRŠNOM POSTUPKU

Institut Očevidnika nekretnina i pokretnina koje se prodaju u ovršnom postupku²² odraz je potrebe za transparentnijim i bržim namirenjem vjerovnika u ovršnom postupku.

¹⁹ članak 142 ZIDOZ

²⁰ članak 143 st.3 ZIDOZ

²¹ članaci 144 i 145 ZIDOZ

²² članci 146a i 146b ZIDOZ

Hrvatska gospodarska komora vodi očevidnik nekretnina i pokretnina s time da se očevidnik pokretnina vodi samo za pokretnine ako je njihova procijenjena vrijednost veća od 50.000,00 kn.

Očevidnik sadrži podatke o strankama, identifikaciji pokretnina ako se radi o pojedinačno određenoj pokretnini, odnosno o njezinoj vrsti, količini i kvaliteti, procijenjenoj vrijednosti, uvjetima prodaje i ročištu za dražbu. Očevidnik je javan i dostupan putem interneta.

Zakon određuje dužnost sudu koji provodi ovrhu dostaviti, bez odgode, HGK podatke vezane za pokretnine veće procijenjene vrijednosti od 50.000,00 kn. Ako prodaju vrši javni komisionar ovu obvezu preuzima on sam.

V. ZAKLJUČAK

Uvođenje javnih komisionara u postupak ovrhe na pokretninama, je novina prema izmjenama OZ koja bi znatno olakšala postupak prodaje pokretnina. Naime, ako prodaju pokretnina vrši sud preko sudskog ovršitelja, najčešće se pokretnine ostavljaju na čuvanje samom ovršeniku, te se stoga prodaja putem javne dražbe ili neposredne pogodbe obavlja u prostorijama ovršenika. Time se potencijalni kupac stavlja u neugodnu situaciju s obzirom na prisutnost ovršenika kojemu su zaplijenjene pokretnine radi namirenja tražbine ovrhovoditelja, što uzrokuje nezainteresiranost kupaca za kupnju pokretnina.